

יבם ולבסוף נולד הויא אשת השני ולא אשת אחיו שלא היתה בעולמו, קמ"ל דכיון שפטרנה בו "הרי היא עליו כאשת אח שיש לו בנים ואסורה לו עולמית".

דף ג' ע"א

בגמ': תנא קורבי קורבי נקמ, תנא בתו ובת בתו ובת בנו דקורבי עצמו כו' ותנא אחותו ואחות אמו כו'.

ובתבו שם התוס' (בד"ה מקמי) בסוה"ד: דע"כ לענין עריות אשת בנו קרובה טפי מאשת אח, שהבן כרעי' דאבחה הוא, דקחשיב בתו ובת בתו קרובי עצמו טפי מאחותו.

במהר"ל (באר הגולה באר ו') הביא מה שאחז"ל (סנהדרין ז' ע"ב) עהפ"ס אמור לחכמה אחותי את, אם ברור לך הדבר כאחותך שהיא אסורה לך אומרה, ואם לאו אל תאמרה, וכתב לפרש שאמר הכתוב שהחכמה תהי' מחוברת אליו לגמרי, ר"ל ברור בודאות, ואז הדבר ההוא בשכלו ובדעתו בחיבור גמור וכו', וזהו אמור לחכמה אחותי את, שאין לך חיבור יותר כמו אחותך, ולפיכך פשוט איסורה, כי עריות הם הקרובים אל האדם, שלכן נאסרו, ולכן אמר אם הדבר ברור וקרוב לך כמו אחותך, שערוה זאת היא הקרובה ביותר, כי אחותו היא עמו כמו בשר אחר לגמרי, אבל האב והבן או הבת, במה שזהו אב, והם הם תולדות, יש בזה הבדל ביניהם ואינם שווים, אבל האח והאחות הם שווים, לכן לשון אח ואחות הוא לשון איחוי, שהוא לשון חיבור נועת לתפור (קהלת ג' ז') תרגם יונתן ועידן בחיר לאחאה. תוס' יו"ט מו"ק פ"ג מ"ז עכתו"ד.

מבואר מדברי מהר"ל אלו שהקירבה הגדולה ביותר הוא אח ואחות, אולם הגאון רבי יוסף ענגיל בספרו בית האוצר מערכת א-ת (כלל נ') העיר עליו מדברי תוס' אלו שכתבו דלגבי עריות הקירבה הגדולה ביותר הוא בתו ובת בתו, דברא כרעי' דאבחה, והם קרובים אליו יותר מאשת האח.

★★

בגמ': וכל שאינו עולה לייבום אינו עולה לחליצה.
בגמ' מבואר דאבא שאול ס"ל דמצות חליצה קודמת. והרמב"ם פסק כחכמים דמצות יבום קודמת, והשו"ע באבן העזר (ריש סימן קס"ה) הביא ב' דעות וברמ"א שם הביא דעת

בכרת ורק משריפה נתמעטה לרע"ק, וכן הוא שיטת הרמב"ם פכ"ב מאיסורי ביאה, א"כ מאי מקשה כאן, הא י"ל דמתניתין קמ"ל בחמותו דלאחר מיתת הבת דג"כ פוטרת והיא אינה אלא בכרת, וכתב: וצ"ל דהגמ' אזיל גם אליבא דאביי לקמן צד דס"ל דלא נחלקו ר"י ורע"ק בזה וכו"ע ס"ל דגם לאחר מיתת בתה הוי חמותו בשריפה, ע"כ.

★★

בגמ': בתו אידי דאתיא מדרשא חביבא ליה ואקדמי'.

בשו"ת חות יאיר (סימנים ח'-י"א) דן ופלפל בארוכה בהא דאתיא במגילה (ג' ע"ב) עבודה ומקרא מגילה, מקרא מגילה עדיף, ועיי"ש שהוא מחמת פרסומי ניסא, ונחלקו גדולי הפוסקים אי האי קדימה היינו כשיש שהות בידו לעשות רק א' מהם מהו לבטולי הא מקמי הא, או דאיירי לענין לאקדומי שיש להקדים מקרא מגילה לפני עבודה מפני פרסומי ניסא, אבל כשאין שהות לשניהם רק לאחד מהם, העבודה דוחה למקרא מגילה.

ובתב החות יאיר (בסי' י"א) דעכ"פ זה מצאנו לכו"ע דמפני החשיבות יש להקדימו, ולא כמי שאמר שאין שום מעלה להקדים מחמת פרסומי ניסא, דהא חזינן הכא דקאמר דמחמת דחביבא ל' בתו דאתיא מדרשא, אקדמה לפני אמו שמפורשת בקרא, וכיון דחביב לאדם זכרון הנס והישועה בודאי ה"נ יש להקדימו לפני מצוה אחרת, ע"ש.

★★

ברש"י ד"ה כשם שצרת בתו פטורה וכו' והרי היא עליו כאשת אח שיש לו בנים ואסורה לו עולמית ע"כ. כתב בספר אמרות יצחק מהדו"ת (תולדות יצחק סי' כ"ב ס"ק ל):

מה שמוסיף ואסורה לו עולמית, דסד"א דוקא כשיש רק אח אחד (כמ"ש לעיל בד"ה כשם שבתו פטורה, שהרי אסורה לו ואין שם אח אלא הוא, כך צרתה פטורה כדיילף בגמרא, ור"ל דלכאור' הול"ל "כשם שבתו אסורה" אלא כיון שיש רק אח אחד והיא אסורה לו ממילא שתיהן פטורות וכשנפלה לפניו עם הערוה נפטרת גם הצרה בנפילה זו, אבל כאן כשיש עוד אחים שלהם הערוה מותרת והלכה הצרה ונשאת לאחיו השני, כשנפלה לפניו הצרה השני' הו"א דבנפילה שני' הרי היא אשת אחיו השני ולא צרת הערוה, ודוגמא לזה לר"ש